

KŐHEGYI ANDRÁS

Magyar
BA, 5. félév
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Molnár Gábor Tamás
habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

TÉR ÉS IDENTITÁS MÉLIUSZ JÓZSEF SORS ÉS JELKÉP CÍMŰ MŰVÉBEN

Kulcsszavak: utazásiirodalom; útirajz; posztkoloniális kritika; Erdély; Méliusz József

Dolgozatom célja Méliusz József Sors és jelkép című irodalmi útirajzának vizsgálata. Kutatásom első része a kutatás elméleti keretét kísérli meg felvázolni, részletesen kitérve a kisebbségi, illetve határon túli magyar irodalmakkal kapcsolatos hazai diskurzusra és a posztkoloniális kritika eszközeinek közép- és kelet-európai alkalmazhatóságára.

A dolgozat a Sors és jelkép keletkezését és életművön belüli előzményeit bemutató fejezete a Méliusz útirajzának értelmezéséhez elengedhetetlen kontextus rögzítésén túl azt is bizonyítani igyekszik, hogy David Harvey fogalmával, a tér-idő sűrűsödéssel jellemezhető egy Méliusz több prózai művében fontos szerephez jutó jelenség. A Sors és jelkép vizsgálatának részét képezi az erdélyi útirajzhagyomány áttekintése is. Az ebbe a szövegcsoporthoz sorolható írások közül kiemelt jelentőséggel bírnak azok az írások, amelyek keletkezésének ideje közel esik Méliusz művéhez és az erdélyi, kisebbségben élő szórványmagyarság sorsát és/vagy Erdély 1940-1944 közötti kettéosztottságát jelenítik meg. Három szerző műveit vizsgáltam meg részletesen: Németh László Magyarok Romániában című útirajzát, Cs. Szabó László Erdélyben című művét, valamint Márai Sándor Erdélyi emlék című kötetének 1940-1942 között keletkezett szövegeit.

Az elemzések során két fő szempont érvényesült. Azt vizsgáltam, hogy milyen Erdély-képek bukkannak fel a korszakban keletkezett útirajzokban, illetve hogyan jelenik meg ezekben a művekben a nemzeti diskurzus kettős ideje. Ezt követően Michel Foucault és Jacques Derrida elméleteire támaszkodva két szöveghely részletes elemzése során azt kísérlöm meg kimutatni, milyen prózapoétikai eszközökkel él a Sors és jelkép elbeszélője a korábban kifejtett témák megjelenítése során. A dolgozat utolsó részének célja az eredmények áttekintése és annak kiemelése, miben tér el Méliusz útirajza az ugyanabban az időszakban megjelent, azonos műfajú szövegektől.